

Nya tullrättsliga sanktioner och skärpta åtgärder mot utförsel av stöldgods (SOU 2023:99)

Sammanfattning och övergripande synpunkter

Tullverket välkomnar huvuddelen av de förslag som utredningen föreslår, men har vissa invändningar mot förslaget om ett effektivare arbete mot utförsel av stöldgods.

Tullverket har ett uppdrag som bland annat består av att ta ut tullar, skatter och avgifter så att en riktig uppbörd kan säkerställas, förhindra att varor som omfattas av förbud eller villkor för införsel förs in i landet samt att bekämpa den organiserade brottsligheten. Sammanfattningsvis görs bedömningen att utredningens förslag om nya tullrättsliga sanktioner, användning av förverkad egendom för bland annat träning av sökhundar och att Tullverket ska omfattas av regleringen om självständigt förverkande, kommer att stärka myndighetens förmåga att på ett effektivt sätt fullgöra sitt uppdrag. Tullverket ansluter sig i huvudsak till de bedömningar och förslag som presenteras och gör bedömningen att förslagen kommer att få positiva effekter för såväl Tullverket som samhället i stort.

Tullverket delar utredningens bedömning att det behövs åtgärder för att bekämpa den organiserade brottsligheten som vuxit sig allt starkare i Sverige och att den gränsöverskridande tillgreppsbrottsligheten med rätt insatser skulle kunna begränsas i omfattning. Som utredningen konstaterar är utförsel av stöldgods redan kriminaliserat i dag. Det ingår dessutom redan i Polismyndighetens uppdrag att bekämpa denna tillgreppsbrottslighet, även för det fall den är gränsöverskridande. Tullverket prioriterar i dag införselkontroller för att förhindra att farliga varor såsom t.ex. narkotika, skjutvapen och sprängmedel kommer in i Sverige. En utökning av Tullverkets uppdrag till att omfatta åtgärder för att förhindra utförsel av stöldgods skulle innebära svåra prioriteringar utan betydande resurstillskott.

De straffrättsliga sanktionerna (avsnitt 8)

Skärpt straff för narkotikasmuggling i försäljningssyfte (avsnitt 8.2)

Tullverket välkomnar förslaget om en särskild straffskala för narkotikasmuggling av normalgraden om narkotikan är avsedd att säljas. Tullverket har i remissvar till betänkandet om skärpta straff för brott i kriminella nätverk framfört orimligheten av att, såsom i dag, ha olika straffskalor för narkotika- och narkotikasmugglingsbrottet. Förslaget innebär inte bara en större enhetlighet, förutsebarhet och tydlighet, utan även ett undanröjande av de tillämpningsproblem som Tullverket ställts inför gällande detta.

Smugglinglagen och tullagen bör renodlas (avsnitt 8.3)

Tullverket har inga invändningar mot att regleringen om tullbrottet flyttas till tullagen. Tullverket gör, i likhet med utredningen, bedömningen att det finns fördelar med att flytta regleringen eftersom en sådan flytt innebär en tydligare samt mer lättöverskådlig lagstiftning.

De administrativa sanktionerna (avsnitt 9)

Inledning

EU är en tullunion och harmoniseringen av lagstiftningen på tullområdet är långtgående. Det är dock medlemsstaternas uppgift att genomdriva EU:s gemensamma tulllagstiftning. Enligt artikel 42.1 i tullkodexen ska medlemsstaterna fastställa sanktioner för överträdelse av tulllagstiftningen som ska vara effektiva, proportionerliga och avskräckande. Sveriges administrativa sanktionssystem omfattar inte alla de överträdelse som ska sanktioneras. Sanktionerna är inte heller alltid så proportionerliga som vore önskvärt.

Tullverket instämmer i utredningens bedömning att de föreslagna administrativa sanktionerna blir mer ändamålsenliga och får en bättre träffsäkerhet än nuvarande sanktioner. Ett mera heltäckande sanktionssystem bör också leda till en högre regel- efterlevnad, vilket är positivt för såväl Tullverket som konkurrensneutraliteten. Tullverket ser positivt bland annat på förslaget om införande av möjligheten till sanktionsavgift för felbeteenden där tull eller mervärdesskatt inte har debiterats respektive för felaktigheter som inte behöver leda till att tillstånd ifrågasätts. Samtidigt kommer införandet av nya administrativa sanktioner att medföra mycket arbete för Tullverket. Arbetsuppgiften att tillämpa det föreslagna regelverket kommer att vara en ny och komplicerad arbetsuppgift för verksamheten. Det kommer att krävas ett omfattande arbete med att utarbeta riktlinjer för tillämpningen av regelverket samt löpande stöd i handläggningen. Ett nytt sanktions- system kommer att, till dess att rättspraxis utvecklats, ge upphov till ett stort antal domstolsprocesser som behöver hanteras.

Sanktionsavgift när tull eller skatt har undandragits (avsnitt 9.4)

Muntliga uppgifter ska kunna sanktioneras (avsnitt 9.4.2)

Utredningen har föreslagit att sanktionsavgift när tull eller skatt har undandragits bör omfatta uppgifter som lämnas muntligen, under förutsättning att motsvarande förslag i fråga om skattetillägg genomförs. Tullverket instämmer i utredningens bedömning i denna del.

Definitionen av begreppet oriktig uppgift utvidgas (avsnitt 9.4.3)

Syftet med utredningens förslag om utvidgad definition av begreppet oriktig uppgift är att den som har lämnat en felaktig eller ofullständig uppgift i en tulldeklaration inte ska kunna undgå sanktionsavgift på grunden att det hänvisas till material som innehåller korrekt information, men som måste hämtas in och granskas. Utredningen uttalar att en felaktig eller utelämnad uppgift bör anses vara riktig endast om uppgiften tillsammans med övriga uppgifter som faktiskt har lämnats till Tullverket innan varan har frigjorts utgör ett tillräckligt underlag för att felet ska kunna upptäckas.

Författningsförslaget till 5 kap. 15 § tullagen använder i här aktuell del samma uttryck som dagens 5 kap. 6 § – ”övriga lämnade uppgifter”. Tullverket ställer sig därför tveksamt till om den föreslagna skrivningen kommer att leda till den förändrade tillämpning som utredningens förslag syftar att uppnå. Förslagsvis skulle skrivningen ”övriga *faktiskt* lämnade uppgifter” vara tydligare i förhållande till utredningens överväganden i denna del.

Sanktionsavgift när tullkontroll har försvårats (avsnitt 9.5)

Enligt förslaget till 5 kap. 16 § tullagen ska sanktionsavgift på grund av att tull undandragits som utgångspunkt ha företräde framför sanktionsavgift när tullkontroll har försvårats. Undantag ska dock göras från huvudregeln om det är uppenbart att försvårandet av tullkontroll är allvarligare än undandragandet av tull.

Såvitt gäller tolkningen av rekvisitet uppenbart förefaller, enligt författningskommentaren till 16 §, bedömningen av om försvårandet av tullkontroll framstår som allvarligare än undandragandet av tull främst vara knuten till respektive sanktionsavgifts storlek. Om sanktion på grund av undandragande av tull inte kan anses utgöra en tillräcklig sanktion ska sanktionsavgift i stället tas ut på grund av att tullkontroll försvårats. Tullverket delar utredningens uppfattning i denna del. Även överträdelsens karaktär i sig ska dock beaktas vid bedömningen av om försvårandet av tullkontroll är allvarligare än undandragandet av uppbörd. Sett enbart till lagtexten i författningsförslaget till 5 kap. 16 § tullagen förefaller det vara sistnämnda aspekt som avgör om försvårandet av tullkontroll är uppenbart allvarligare än undandragandet av tull och då oberoende av storleken på den sanktionsavgift som skulle kunnat tas ut på grund av undandragande från tull eller skatt. Tolkningen av 16 § riskerar därmed att bli en annan än den som utredningen önskat uppnå med sitt förslag. Här påtalad frågeställning skulle kunna ställas på sin spets i fråga om t.ex. undandragande av tullkontroll av krigsmateriel med hög tull. Tullverket skulle i det fortsatta lagstiftningsarbetet önska ytterligare överväganden kring bestämmelsens utformning. Samma synpunkt gör sig gällande avseende utformningen av 17 § i föreslagen lydelse.

Sanktionsavgift när skyldigheter enligt ett tillstånd inte har fullgjorts (avsnitt 9.6)

Enligt utredningens författningsförslag ska sanktionsavgift enligt 17 § tas ut av den som brutit mot en skyldighet enligt ett tillstånd. Utifrån den föreslagna lydelsen kan det ifrågasättas om varje skyldighet uttryckligen måste framgå av tillståndet i sig eller om en generell hänvisning till tullagstiftningen är tillräcklig. Utredningens förslag i anslutning till de allmänna övervägandena är att en sanktionsavgift tas ut vid överträdelser som innebär att någon har brutit mot en skyldighet *som följer av* ett tillstånd som Tullverket har beslutat om. För det fall att de tillstånd som Tullverket beslutar om ska innehålla alla de skyldigheter som följer av det specifika tillståndet kommer det att krävas ett noggrant arbete för att redogöra för samtliga de skyldigheter som följer av tillståndet. Tillståndet kommer även att bli mycket omfattande. Tullverket anser därför att författningsförslaget lämpligen bör utformas med utgångspunkt i utredningens förslagstext i de allmänna övervägandena och föreslår att 17 § första stycket får lydelse enligt följande. Sanktionsavgift enligt 20 § ska tas ut av den som brutit mot en skyldighet som följer av ett tillstånd som Tullverket har beslutat om det klart framgår att skyldigheten inte har fullgjorts.

I svensk rätt sanktioneras, utöver ränta, inte det förhållandet att någon betalar en skuld för sent. Enligt tullagstiftningen medges betalningsansånd med tull genom ett tillstånd. Tullverket kan enligt artikel 110 i tullkodexen på ansökan bevilja gäldenären ett tillstånd till betalningsansånd, vilket innebär att tillståndshavaren får en tullräkning och betalar tull och andra skatter upp till 30 dagar efter det att varorna har frigjorts. Enligt artikel 108 i tullkodexen är tillståndshavaren skyldig att betala tullräkningen i rätt tid. Frågan uppkommer därmed huruvida en försenad betalning i förhållande till ett beviljat betalningsansånd ska leda till att sanktionsavgift tas ut på grund av att skyldigheter enligt ett tillstånd inte har fullgjorts. Utredningen har inte behandlat denna specifika frågeställning.

Vissa frågor om förfarandet (avsnitt 9.7)

I detta avsnitt har utredningen behandlat frågan om vilken sanktionsavgift som ska väljas. Tullverkets synpunkter i denna del har framförts ovan under rubriken Sanktionsavgift när tullkontroll har försvårats.

Sanktionsavgiftens storlek (avsnitt 9.8)

Förhöjd avgift vid upprepade överträdelse

Utredningen har föreslagit att sanktionsavgiften ska dubblas om nya överträdelse inträffar inom två år från det att ett tidigare beslut om sanktionsavgift enligt samma paragraf har meddelats. Tullverket har i utredningen förordat en tidsperiod om tre år vilket har en naturlig koppling till tidsfristen för att underrätta om en tullskuld enligt artikel 103.1 i tullkodexen. Tullverket förlänger i mycket stor utsträckning tidsfristen för att underrätta om en tullskuld till fem år med hänvisning till att tullskulden uppstod på grund av en handling som kunnat ge upphov till straffrättsliga förfaranden, vilket skulle tala för en längre tidsperiod än tre år.

Det är förstås en grannlaga uppgift att bestämma tidsperiodens längd. Olika tidsperioder leder till olika utmaningar. Som utredningen har påpekat kan en för lång tidsperiod leda till att företag som har många importörer kommer att sanktioneras med den förhöjda nivån i sådan omfattning att sanktionen framstår som orimlig. Samtidigt kan en för kort period leda till att det företag som upprepar samma felbeteende inte kommer att få den förhöjda sanktionsavgiften, vilket inte heller i alla lägen framstår som rimligt. Tullverket anser mot denna bakgrund att en tidsperiod om tre år får anses vara lämplig. Eftersom Tullverkets mera omfattande utredningar numera oftast omfattar fem år kommer en kortare tidsperiod än fem år dock att leda till att brister under en granskningsperiod kommer att sanktioneras olika.

Särskilt om godkända ekonomiska aktörer

Den som är godkänd ekonomisk aktör har rätt till lättnader och förenklingar enligt tullagstiftningen, som exempelvis färre kontroller, information i förväg om kontroller och även nedsättningar av garantier. För att beviljas statusen som godkänd ekonomisk aktör ska den sökande uppfylla vissa villkor.

Utredningen föreslår att den som har status som godkänd ekonomisk aktör inte ska omfattas av reglerna om förhöjd sanktionsavgift vid upprepade överträdelse. Utredningen

har motiverat detta ställningstagande bland annat med att en sådan ordning bör vara ett incitament för företag att uppfylla kriterierna för godkänd ekonomisk aktör.

Tullverket anser att denna inställning är förståelig för det fall att det bakomliggande syftet med förslaget till 5 kap. 18 § tullagen är att motivera flera ekonomiska aktörer att uppfylla kriterierna för status som godkänd ekonomisk aktör. Tullverket anser dock inte att denna bestämmelse ska fylla en sådan funktion. I bestämmelsen anges hur sanktionsavgiften ska beräknas för fysiska och juridiska personer som på något sätt har överträtt tullagstiftningen. Eftersom det ställs särskilda krav på en godkänd ekonomisk aktör vad avser regelefterlevnad framstår det som märkligt att denne skulle sanktioneras lindrigare än den som saknar en sådan status. Det är snarare så att den som har statusen som godkänd ekonomisk aktör borde sanktioneras hårdare än den som saknar den statusen.

Det kan förvisso invändas att förlust av status som godkänd ekonomisk aktör är ännu en sanktion som en godkänd ekonomisk aktör har att förhålla sig till och att detta motiverar en lägre sanktionsavgift. I normalfallet bör en godkänd ekonomisk aktör som vid upprepade tillfällen överträder tullagstiftningen förlora sin status som sådan. Om detta ska beaktas vid utformningen av 5 kap. 18 § anser Tullverket att lagtexten bör utformas på ett sådant sätt att det framgår att en förutsättning för att sanktionsavgiften för undandragande av tull inte ska höjas är att aktören förlorar sin status som godkänd ekonomisk aktör. I överväganden kring en sådan lösning behöver även principen om förbud mot dubbelprövning beaktas.

Tullverkets uppfattning är dock att det saknas bärande skäl för att införa den föreslagna regleringen i 5 kap. 18 § om icke förhöjd sanktionsavgift för godkänd ekonomisk aktör.

När sanktionsavgift inte ska tas ut (avsnitt 9.9)

Enligt utredningens förslag ska en överträdelse enligt 5 kap. 14 § tullagen i allmänhet anses obetydlig om det belopp som vid deklarationstillfället kunde ha undandragits det allmänna var obetydligt. Utredningen anser att ett obetydligt belopp inte överstiger 10 procent av prisbasbeloppet och att detta gäller oberoende av om det är frågan om tull eller annan skatt. Utredningen anser således att det saknas anledning att dela upp bedömningen av det obetydliga beloppet i förhållande till tull respektive annan skatt.

Utredningen har i författningskommentaren till 5 kap. 21 § hänvisat till ett rättsligt ställningstagande från Skatteverket¹, men har endast återgett Skatteverkets inställning till enstaka oriktiga uppgifter där skattebeloppet är att anse som obetydligt. Skatteverket redogör i ställningstagandet även för myndighetens syn på situationen att två eller flera oriktiga uppgifter har lämnats i samma skatteslag. Skatteverket anser att även om respektive oriktig uppgift inte medför ett undandraget skattebelopp om 10 procent av prisbasbeloppet tas skattetillägg ut avseende samtliga oriktiga uppgifter om det sammanlagda undandragna skattebeloppet överstiger 15 procent av prisbasbeloppet.

¹ Skatteverkets rättsliga ställningstagande om beloppsgränser för uttag av skattetillägg och för eftertaxering respektive efterbeskattning, dnr 130 358414-05/111.

Tullverket har i ett rättsligt ställningstagande² tagit ställning till frågan om tillämpning av begreppet obetydligt belopp enligt tullagen. Såvitt gäller tull anser Tullverket bland annat att om sammanräkningen för granskningsperioden av det undandragna tullbeloppet inte överstiger 1 procent, så är det frågan om ett obetydligt belopp. I ställningstagandet anser Tullverket att det finns anledning att skilja på tull och annan skatt.

Tullverket konstaterar att utredningen inte delar Tullverkets uppfattning vare sig om att det finns anledning att sammanräkna undandragna belopp eller om att åtskillnad bör göras mellan tull och annan skatt. Frågan om huruvida det är Tullverket eller Skatteverket som är rätt beskattningsmyndighet för mervärdesskatt är beroende av om en deklaration har lämnats innan Tullverket fattar sitt beslut om tull, jfr 2 kap. 2 § tullagen. Tullverket anser därför att en sammanläggning av tull och annan skatt vare sig är rättssäker eller i övrigt lämplig. Tullverket anser följaktligen att tull och annan skatt ska prövas var för sig. För det fall att det är fråga om flera olika skatter bör varje skatteslag prövas för sig.

Utredningens förslag avseende obetydliga överträdelser i 16 och 17 §§ skiljer sig åt. Vad avser den förstnämnda sanktionsavgiften är en överträdelse obetydlig om den inte motiverar en sanktionsavgift som uppgår till drygt halva sanktionsavgiften. Vad avser den sistnämnda sanktionsavgiften är en överträdelse obetydlig om den inte motiverar en sanktionsavgift som uppgår till den lägsta sanktionsavgiften.

Utredningen föreslår avseende 16 § att utgångspunkten för om en överträdelse är obetydlig är om den inte motiverar en sanktionsavgift som överstiger 2 procent av prisbasbeloppet. Det är oklart för Tullverket hur utredningen har resonerat i den här delen. Sanktionsavgift enligt 16 § bestäms i enlighet med utredningens förslag enligt 19 §. Avgiften är beloppsbestämd. Kopplingen till 2 procent av prisbasbeloppet ter sig i förhållande till 19 § inte helt naturlig. Den lägsta sanktionsavgiften enligt 19 § uppgår till 2 000 kr, medan 2 procent av aktuellt prisbasbelopp motsvarar drygt 1 100 kr. Är tanken att en överträdelse enligt 16 § ska anses vara obetydlig i situationer där en fiktiv sanktionsavgift enligt 16 § inte överstiger drygt 1 100 kr?

Avseende 17 § är överträdelsen enligt utredningen obetydlig om den inte motiverar en sanktionsavgift om 5 000 kronor. Det exempel som nämns i utredningen är att avräkningsnotor vid aktiv förädling lämnas för sent. I den situationen kommer den bristande efterlevnaden att sanktioneras med en förseningsavgift. Det kan ifrågasättas om en överträdelse som inte motiverar en sanktionsavgift om 5 000 kronor ska ses som obetydlig. Om sanktionsavgiften bedöms vara för hög borde en nedsättning av storleken ske genom tillämpning av befrielsegrunderna och inte genom att sanktionsavgiften inte ska tas ut.

Förseningsavgift (avsnitt 9.14)

Vid upprepade förseningar vad avser avräkningsnotor framgår av 23 § att avgift i stället ska tas ut enligt 17 §. Om en sanktionsavgift för överträdelser av tillstånd införs kommer motsvarande situation att kunna uppstå för den som har tillstånd till att lämna förenklad

² Tullverkets rättsliga ställningstagande om obetydligt belopp enligt 5 kap. 12 § 2 tullagen, dnr STY 2023-371.

och kompletterande deklaration. Enligt Tullverkets mening bör därför 22 § andra stycket kompletteras med en motsvarande reglering som i 23 § andra stycket sista meningen.

Tullverket ser positivt på att storleken på förseningsavgiften vad avser den kompletterande deklarationen höjs till 625 kronor respektive 1 250 kronor.

Utredningen föreslår att förseningsavgift inte ska tas ut om det är fråga om en obetydlig försening, varmed avses försening upp till en halv dag. Tullverket uppfattar att utredningen eftersträvat en övergripande princip för såväl förseningsavgift som sanktionsavgift om att obetydliga överträdelser inte ska sanktioneras. Utredningens förslag får till följd att en försening inte alltid leder till en förseningsavgift. Tullverket önskar påpeka att reglerna om förseningsavgift i skatteförfarandelagen (2011:1244) saknar en motsvarande bestämmelse. Tullverket ifrågasätter om den föreslagna 24 § ska införas.

Sanktionssystemet och Europakonventionen (avsnitt 10)

Förbudet mot dubbelprövning följer av Europakonventionen och EU:s rättighetsstadga. Förbudet innebär att samma person inte ska kunna lagföras eller straffas vid olika tillfällen för samma brott. Förbudet hindrar inte att flera straff döms ut för samma brott.

Utredningens förslag avser att hindra att samma person drabbas av fler än en administrativ sanktion för samma felaktighet eller passivitet. Enligt artikel 42.2 i tullkodexen är återkallelse, tillfällig indragning eller ändring av ett tillstånd en sanktion. I den föreslagna lydelsen av 5 kap. 38 § tullagen stadgas således att sanktionsavgift eller förseningsavgift inte får tas ut om den felaktighet eller passivitet som kan leda till en sådan avgift redan omfattas av ett beslut om återkallelse, tillfällig indragning eller ändring av ett tillstånd enligt artikel 23 i tullkodexen, i den ursprungliga lydelsen, och sanktionsavgiften eller förseningsavgiften avser samma person som beslutet om tillstånd gäller.

Utredningens förslag enligt ovan förhindrar således att sanktionsavgift tas ut enligt 17 § om tillståndet återkallats, tillfälligt dragits in eller ändrats. Förslaget till lagtext reglerar således endast den situationen att ett beslut ifråga om tillståndet har fattats före beslutet om sanktionsavgift. Enligt Tullverket ska dock dubbelprövningsförbudet uppfattas på ett sådant sätt att det även är tillämpligt i den omvända situationen.

Utredningens förslag utgår även från att sanktionsavgift eller förseningsavgift ofta bör vara ett första steg när villkor enligt ett lämnat tillstånd överträds, se bl.a. författningskommentaren till 38 §.

Frågan är hur en sådan systematik respektive dubbelprövningsförbudet förhåller sig till de tillstånd som hanteras av Tullverket. Tullverket beviljar en mängd olika slags tillstånd. Varje enskild överträdelse av en skyldighet som följer av ett tillstånd kan komma att sanktioneras, vilket exemplifieras i det följande. Beroende på aktuell typ av tillstånd kan överträdelser i förekommande fall leda till att en tullskuld uppstår. Tullskuldens storlek är beroende av tullvärdet och tullsatsen för den aktuella varan. För det fall att den uppkomna tullskulden inte uppgår till ett obetydligt belopp kan en sanktionsavgift på grund av att tull undandragits komma att tas ut enligt 14 §. För det fall att varan inte är belagd med tull kan en

sanktionsavgift enligt 16 § på grund av att varan undandragits från tullövervakning eller att Tullverkets möjligheter att genomföra tullkontroll har försvårats vara aktuell. För det fall att ett villkor i ett tillstånd har överträtts kan det eventuellt bli frågan om en sanktionsavgift enligt 17 §. Ett villkor för att beviljas statusen som godkänd ekonomisk aktör är att denne inte allvarligt eller vid upprepade tillfällen har överträtt tullagstiftningen. Om dessa villkor inte längre är uppfyllda föreligger förutsättningar för att ifrågasätta tillståndet och i förlängningen att återkalla, tillfälligt dra in eller ändra tillståndet.

En och samma överträdelse kan således bli föremål för beslut om sanktionsavgift enligt 5 kap. 14–17 §§ tullagen men kan även leda till att ett eller flera tillstånd enligt artikel 42.2 i tullkodexen ifrågasätts. I vissa fall kräver ett ifrågasättande av ett tillstånd att upprepade överträdelser av tullagstiftningen har skett. Dessa redan begångna överträdelser kan ha sanktionerats med en administrativ sanktion enligt tullagen när en sanktion rörande tillstånd enligt tullkodexen blir aktuell. Tullverket anser att myndigheten vid upprepade överträdelser behöver kunna återkalla, tillfälligt dra in eller ändra ett tillstånd, vilket är en sanktion. Dock infinner sig frågan om huruvida ett sådant förfarande är i strid med dubbelprövningsförbudet. Det finns således ett behov av fortsatta överväganden och förtydliganden i denna del.

Övriga synpunkter

Sanktionsavgift vid förfogande av förtullad vara i strid mot föreskriven förutsättning för befrielse bör införas

Enligt 5 kap. 10 § tullagen ska tulltillägg tas ut av den som förfogat över en vara som hänförs till förfarandet för övergång till fri omsättning i strid mot en föreskriven förutsättning för återbetalning eller eftergift av tull. Tullverket har uppgett till utredningen att det är oklart i vilken omfattning denna bestämmelse tillämpas. Utredningen har i betänkandet inte heller föreslagit att en bestämmelse motsvarande 5 kap. 10 § ska införas.

I samband med förda resonemang kring 5 kap. 10 § framförde Tullverket att myndigheten anser att situationen där beslut om tullfrihet meddelats, men tullfriheten bortfaller på grund av ett senare agerande från den som beviljats tullfrihet, bör kunna sanktioneras. Ett exempel på en sådan situation är att en person som har beviljats flyttsakstullfrihet säljer egendomen inom 12 månader utan att anmäla detta till Tullverket (jfr. artikel 8 i Rådets förordning (EG) nr 1186/2009 av den 16 november 2009 om upprättandet av ett gemenskapssystem för tullbefrielse). Tullverket påpekade att denna situation inte täcks av 5 kap. 10 § i nuvarande lydelse.

Tullverket uppmärksammar att ingen av de av utredningen nu föreslagna grunderna enligt vilka en administrativ sanktionsavgift kan tas ut synes vara tillämplig i ovan nämnda situation.

I detta sammanhang önskar Tullverket påpeka följande.

Nuvarande 5 kap. 10 § föregicks av 8 kap. 4 § i 2000 års tullag (2000:1281). Enligt sist-nämnda bestämmelse skulle tulltillägg påföras den som förfogat över en förtullad vara i strid mot föreskriven förutsättning för befrielse från eller nedsättning eller återbetalning av

tull. Samma reglering fanns i 84 § i tullagen (1994:1550). Bestämmelsen i 8 kap. 4 § i 2000 års tullag ingick i den översyn av bestämmelserna om tulltillägg som gjordes i och med prop. 2002/03:106 *Administrativa avgifter på skatte- och tullområdet, m.m.*. I betänkandet SOU 2001:25 *Skattetillägg m.m.* föreslogs 8 kap. 4 § skulle utgå, a.a. s. 344. Regeringen instämde dock i Tullverkets uppfattning att tulltillägg för obehörig tullförmån för en förtullad vara, är jämförbart med tulltillägg för olagligt undandragande eller oriktigt förfogande, för vilka tulltillägg kan påföras i enlighet med 8 kap. 3 § tullagen, se prop. 2002/03:106 s. 211.

Vid införandet av 2016 års tullag fördes 8 kap. 4 § i 2000 års tullag över till 5 kap. 10 §. Regeringen föreslog inte några förändringar i sak avseende sanktioner, prop. 2015/19:79 s. 142. I författningskommentaren uttalas att paragrafen (*anm.* 5 kap. 10 §) i sak motsvarar 8 kap. 4 § i den nuvarande lagen, a. prop. s. 194. Detta till trots skiljer sig ordalydelsen i 5 kap. 10 § åt från 8 kap. 4 § i det att 5 kap. 10 § inte omfattar tullfrihet.

Tullverket menar mot denna bakgrund att det får anses framgå att lagstiftarens avsikt varit att förfogande över en förtullad vara i strid mot föreskriven förutsättning för befrielse från tull ska sanktioneras. Att skrivningen i nuvarande 5 kap. 10 § inte utformats i enlighet därmed ter sig snarast som ett förbiseende.

Tullverkets uppfattning är följaktligen att det bör införas en bestämmelse som möjliggör beslut om sanktionsavgift för den som bryter mot en skyldighet som följer av ett beslut om tullbefrielse. Tullverket anser vidare att storleken på en sådan sanktionsavgift bör vara knuten till storleken på den tull som tas ut.

Självständigt förverkande m.m. (avsnitt 11)

Tullverket välkomnar förslaget om att en tulltjänsteman ska kunna inleda en utredning av självständigt förverkande och att Tullverket ska kunna biträda åklagare vid en sådan utredning. Såsom utredningen påpekat är narkotikasmuggling och annan storskalig smuggling inte sällan en viktig inkomstkälla för den organiserade brottsligheten.

Det noteras att de föreslagna ändringarna i den nya lagen (2024:000) om rättegången vid förverkande och företagsbot bygger på lagförslagen i betänkandet Ny förverkandelagstiftning (SOU 2021:100) och att dessa bestämmelser nu har justerats i samband med beslutad lagrådsremiss om en ny förverkandelagstiftning. Med anledning av detta är det värt att nämna att de skäl som i lagrådsremissen anförs till stöd för att låta anställda vid Polismyndigheten och Säkerhetspolisen kunna fatta beslut utan krav på att det föreligger fara i dröjsmål även gäller för en tulltjänsteman. Även i övrigt behöver de föreslagna ändringarna anpassas till det som föreslagits i lagrådsremissen. Det kan i sammanhanget nämnas att det i lagrådsremissen, till skillnad från betänkandet, föreslås en rätt för tulltjänstemän att besluta om penningbeslag, vilket är positivt. I sammanhanget kan det även nämnas att Tullverket, beroende på eventuella förordningsbestämmelser, kan ha behov av en föreskriftsrätt kopplat till den nya lagen.

En allmän domstols skyldighet att lämna uppgifter om domar och slutliga beslut i brottmål till Tullverket framgår främst av 25 § förordningen (1990:893) om underrättelse om dom i

vissa brottmål, m.m. och 12 b § i förordningen (2018:1741) om domstolarnas behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område. På samma sätt som vid förundersökningar eller andra utredningar som handläggs enligt bestämmelserna i 23 kap. rättegångsbalken, har Tullverket ett behov av att få alla domar avseende självständigt förverkande när Tullverket deltagit i en sådan utredning. Behovet finns oavsett om domstolen förverkat den egendom som varit aktuell i utredningen eller inte. Uppgifterna behövs för att hantera beslag och för att kunna följa bestämmelser om längsta tid för behandling av personuppgifter. Mot den bakgrunden bör det övervägas om en ändring behövs så att även dessa avgöranden omfattas av 12 b § i ovan nämnda förordning.

Användning av viss förverkad egendom (avsnitt 12)

Tullverket välkomnar även förslaget om användning av viss förverkad egendom. Att använda förverkad egendom såsom narkotika, vapen, pengar och olika hjälpmedel vid brott till utbildnings- och träningsmaterial för våra sökhundar, kommer att effektivisera Tullverkets arbete.

Bakgrund (avsnitt 12.2)

Tullverket noterar att utredningen på sidan 346 nämner att det även finns bestämmelser om administrativt förverkande i bl.a. 17 c och d §§ inregränslagen, men att dessa bestämmelser inte berörs av förslagen om användning av viss förverkad egendom. Tullverket ställer sig frågande till den slutsatsen. Enligt 1 § lagen (1974:1066) om förfarande med förverkad egendom och hittegods m.m. (förfarandelagen) gäller lagen egendom som tillfallit staten på grund av förverkande, om inte annat följer av lag eller annan författning. Ordalydelsen i 17 d § i inregränslagen är utformad på samma sätt som 18 § första och andra styckena i smugglingslagen. På motsvarande sätt som utredningen anger på sidan 362 angående smugglingslagen, bör även inregränslagen ses som lex specialis i förhållande till förfarandelagen. Det torde innebära att i den mån förfarandelagen innehåller bestämmelser som saknar motsvarighet i inregränslagen så bör förfarandelagen kunna tillämpas på egendom som har förverkats även enligt inregränslagen. Det är relativt vanligt förekommande att Tullverket omhändertar och förverkar varor enligt inregränslagens bestämmelser i de fall en domstol i en brottmålsprocess häver beslag av varor, t.ex. farliga föremål eller bangers, men där det saknas tillstånd att föra in dessa varor till Sverige. Detta medför att Tullverket på samma sätt som för egendom som varit i beslag och förverkats med stöd av smugglingslagen, har behov av att använda varor som varit omhändertagna och förverkats enligt inregränslagen i utbildningssyfte och för forensiska ändamål. Att behålla dessa varor som ändå är förverkade och tillfaller staten, kommer heller inte vara till nackdel för någon enskild.

En generell reglering för brottsbekämpande myndigheter (12.6)

Fler myndigheter än Tullverket har samma behov (avsnitt 12.6.1)

Den nuvarande regleringen beträffande narkotika bör inte ändras

Tullverket har inga synpunkter på utredningens bedömning att det även fortsättningsvis ska krävas tillstånd från Läkemedelsverket för att inneha narkotika för bl.a. utbildningsändamål.

Eftersom bestämmelserna i lagen (1992:860) om kontroll av narkotika inte uttryckligen anger att de gäller förverkad egendom vore det dock bra om det i förfarandelagen förtydligas att förfarandet att söka tillstånd för innehav av narkotika kan användas för förverkad egendom. Som lagtexten nu är utformad kan det var svårt att uttolka detta. Det anges i 5 a § att förverkad egendom får behållas, om inte annat är föreskrivet. I författningskommentaren anges att lagen om kontroll av narkotika är ett exempel på lagstiftning som föreskriver annat. Skrivningen "om inte annat är föreskrivet", leder tanken till att det som kan vara föreskrivet i annan författning är en begränsning av bestämmelsen om att behålla förverkad egendom, vilket inte är fallet med regleringen i lagen om kontroll av narkotika. För att tydliggöra att tillståndsförfarandet är ett alternativ till försäljning eller förstöring skulle ett tillägg kunna göras i den föreslagna 5 a § förfarandelagen som anger att myndigheterna även får behålla narkotika om tillstånd enligt lagen om kontroll av narkotika ges och att bestämmelserna i förfarandelagen inte gäller i en sådan situation. Vidare bör texten "om inte annat är föreskrivet" tas bort. Dessutom är hela förfarandelagen enligt 1 § subsidiär till annan lagstiftning. Det finns därmed inget behov av att reglera det även i 5 a §.

5 a § skulle kunna formuleras enligt följande.

Sådan förverkad egendom som anges i 5 § och som enligt ett särskilt beslut behövs för utbildning av en brottsbekämpande myndighets personal eller sökhundar eller för forensiska ändamål får behållas av den brottsbekämpande myndigheten.

Det finns särskilda bestämmelser om innehav av viss egendom i lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel och lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor.

För behållande av förverkad narkotika gäller bestämmelser i lagen (1992:860) om kontroll av narkotika i stället för denna lag.

En ny, generell reglering införs (avsnitt 12.6.2)

Beslut om att förverkad egendom får behållas

I 4 § förordningsbestämmelsen föreslås att ett beslut som rör ett föremål som kräver särskilt tillstånd för innehav, ska tidsbegränsas i högst två år. Tullverket uppfattar att det är bl.a. explosiva varor och doping som avses (jfr sidan 360 i betänkandet). Enligt utredningens förslag kommer dock inte dessa föremål att kräva särskilt tillstånd för innehav i denna situation. Det bör därför övervägas att formulera om bestämmelsen så att det blir tydligt vilka föremål som avses.

Bör besluten få gälla till förmån för någon annan myndighet?

Tullverket anser att det är av vikt att en myndighet ska kunna besluta om att behålla förverkad egendom till förmån för en annan myndighets motsvarande behov. Syftet med regleringen bör enligt Tullverkets bedömning vara att ge de brottsbekämpande myndigheterna större möjligheter att använda förverkad egendom för att generellt stärka dessa myndigheters förmåga. Behovet att dela med sig av egendom i utbildningssyfte finns till exempel för udda och sällsynt egendom som förverkats. Det händer även att Tullverket, i samband med att vi överlämnar skjutvapen för utlåtande, får en förfrågan från Nationellt

forensiskt centrum, om möjlighet för dem att behålla skjutvapnet i sin referenssamling. Tullverket har även nyligen fått förfrågan från personal på Polismyndigheten om att använda förverkade explosiva och pyrotekniska ämnen i utbildningssyfte. Det faktum att den reglering som nu föreslås utgår ifrån att det är den myndighet som beslutar att behålla viss egendom som ska ha kontroll över den och att beslutet är tidsbegränsade, anser inte Tullverket är tillräckligt starka skäl till att inte införa en sådan möjlighet. Spårbarhet och kontroll kan säkerställas genom bestämmelser om att det ska dokumenteras vilken myndighet som innehar egendomen och som har övertagit ansvaret för densamma. Därmed bör ytterligare justering göras av 5 a § så att egendom kan behållas av en annan brottsbekämpande myndighet än den som fattar beslutet.

Förhållandet till annan lagstiftning (avsnitt 12.6.3)

Tullverket håller med utredningen om att den nuvarande regleringen i smugglingslagen och förfarandelagen är motsägelsefull och att det på grund av otydlighet i regleringen kan uppstå tolkningsproblem i fråga om vilken lagstiftning som ska tillämpas. Denna otydlighet blir mer framträdande med den föreslagna regleringen i 5 a § förfarandelagen.

En annan fråga som bör tydliggöras är hur 5 § förfarandelagen om oskadliggörande förhåller sig till smugglingslagens bestämmelser. Utredningen anger att smugglingslagen får anses vara en *lex specialis* i förhållande till förfarandelagen och att det innebär att i fråga om försäljning och förstöring av förverkad egendom, som regleras i båda lagarna, bör 18 § smugglingslagen även i fortsättningen tillämpas, i stället för regleringen i förfarandelagen. Vidare anger utredningen att i den mån förfarandelagen innehåller bestämmelser om hantering av förverkad egendom som saknar motsvarighet i smugglingslagen, bör de kunna tillämpas av Tullverket. Enligt utredningen kommer det att gälla den föreslagna 5 a §. Det resonemanget bör kunna tillämpas även avseende 5 § om oskadliggörande eftersom inte heller denna bestämmelse har någon motsvarighet i smugglingslagen.

Tullverket anser att det i den fortsatta beredningen bör utvecklas vilket inbördes förhållande dessa lagar har till varandra.

Utvidgande bemyndiganden (avsnitt 12.6.4)

Utredningen föreslår att det ska införas ändringar i 2 § lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel och 16 § lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor som tydliggör att regeringen kan utse myndigheter som får lov att inneha aktuell egendom eller medel som anges i lagarna för vissa ändamål. Tullverket noterar att det samtidigt inte ges förslag om delegationsbestämmelser i de förordningar som hör ihop med de lagarna. Utredningens avsikt torde vara att det är samma myndigheter som avses i den föreslagna bestämmelsen i 3 § i förordning (2004:1319) om förfarande med förverkad egendom och hittegoods m.m.

Ett effektivare arbete mot utförsel av stöldgods (avsnitt 15)

Bör Tullverket ges en mer aktiv roll (avsnitt 15.3)

Utredningen har haft i uppdrag att analysera och ta ställning till om Tullverket bör få utökade möjligheter att kontrollera utförsel av varor och lämna förslag på hur Tullverket kan ges en mer aktiv roll i bekämpningen av den gränsöverskridande

tillgreppsbrottligheten. Detta är en möjlig väg att gå för att komma åt det växande samhällsproblem som denna brottlighet utgör. Som utredningen konstaterar skulle en annan möjlig lösning kunna vara att ge Polismyndigheten i uppdrag att särskilt rikta in sig på denna typ av brottlighet, som redan i dag ingår i den myndighetens uppdrag. Polismyndigheten har också genom lagen om polisiära befogenheter i gränsnära områden fått utökade befogenheter att upptäcka brottlighets verksamhet i gränsnära område och har till följd av den nya lagstiftningen ökat sin närvaro vid gränsen.

Tullverkets huvudfokus ligger i dag på införselkontroller för att förhindra att farliga varor såsom narkotika, skjutvapen och sprängmedel kommer in i landet. Som beskrivs i betänkandet gör Tullverket ett mycket begränsat antal kontroller av utförsel av varor. Det beror både på att det är betydligt färre villkor och förbud som är kopplade till utförsel än införsel och att Tullverkets uppdrag är utformat så att fokus ligger på införselkontroller.³ För att utredningens förslag ska få genomslag kommer det att krävas att Tullverket riktar om sitt arbete för att kontrollera utgåendeflödet på ett helt annat sätt än i dag. En utökning av Tullverkets uppdrag till att omfatta åtgärder för att förhindra utförsel av stöldgods skulle därmed innebära svåra prioriteringar för myndigheten. För att inte tvingas dra ner på kontrollen av varor som förs in i landet kommer det att krävas betydande resurstillskott.

Det krävs även andra åtgärder (avsnitt 15.7)

Tullverket är positiva till att det införs ett nytt brott i 9 kap. brottbalken som utgör en kvalificerad form av häleri. Tullverket anser dock, till skillnad från utredningen, att utförselhäleri då bör ligga i Tullverkets indirekta brottbekämpning och inte den direkta.

Att utförselhäleri har gränsöverskridande inslag innebär inte att det är självklart att det hör hemma i Tullverkets direkta brottbekämpning. I Tullverkets direkta brottbekämpning kommer det inte ingå några andra brott med målsägande. Det finns andra brott med gränsöverskridande inslag, så som människosmuggling, som Tullverket inte har i sin direkta brottbekämpning. Tullverket anser dessutom att det finns andra brott, såsom t.ex. penningtvättsbrott, som ofta har samband med de förundersökningar som Tullverket i dag får inleda förundersökning för och därmed skulle ligga närmare till hands att ingå i Tullverkets direkta brottbekämpning. Att vidta åtgärder för att upptäcka och ingripa mot utförselhäleri bör kunna göras till en prioriterad uppgift för Tullverket genom att i stället författningsreglera denna uppgift i myndighetens instruktion eller tullbefogenhetslagen. Detta i kombination med att regeringen ger i uppdrag till Polismyndigheten att i samarbete med Tullverket prioritera uppgiften att bekämpa denna brottlighet och ger myndigheterna resursförstärkning för denna uppgift torde vara en effektivare lösning. En sådan reglering skulle inte heller på samma sätt som utredningens förslag, medföra ett frångående av den tydliga strukturer för uppdelningen i direkt och indirekt brottbekämpning som skapas genom den nya tullbefogenhetslagen.

En sådan reglering skulle på samma sätt som vid direkt brottbekämpning kunna knytas till de föreslagna befogenheterna för tulltjänstemän i lagen (2023:474) om polisiära

³ Se avsnitt 13.7 samt s. 410.

befogenheter i gränsnära områden. Det skulle också kunna kombineras med en skyldighet för Tullverket att biträda Polismyndigheten med åtgärder på eller i anslutning till platsen för Tullverkets ingripande i de fall det inleds en förundersökning. Det skulle då kunna göras genom ett tillägg i 8 kap. 28 § tullbefogenhetslagen som anger att om förundersökningen rör utförelshäleri eller grovt utförelshäleri, är Tullverket skyldigt att lämna det biträde som begärs av Polismyndigheten innan ärendet har övertagits av Polismyndigheten, när det gäller åtgärder på eller i anslutning till platsen för Tullverkets ingripande. En sådan lösning förutsätter dock att även den föreslagna särregleringen om protokollering av beslag kommer att gälla och att denna särreglering innefattar en möjlighet för tulltjänstemän att transportera det beslagtagna godset till Polismyndigheten. Det skulle visserligen då också innebära ett avsteg från uppdelningen i direkt och indirekt brottsbekämpning, men det är ett väsentligt mindre avsteg än det föreslagna.

Tullverket är positivt till den särreglering som föreslås för beslagshandlingen avseende stöldgods. Regleringen bedöms medföra att dubbelarbete i fråga om dokumentation av beslagen, kan undvikas. Tullverket gör bedömningen att om brotten förs in i Tullverkets indirekta brottsbekämpning kan ännu mer dubbelarbete undvikas i förhållande till Polismyndigheten. Det skulle i så fall vara de polisiära förundersökningsledarna som hanterar förundersökningen från början och i stället i de polisiära systemen som förundersökningsledarnas beslut dokumenteras. Att polisens förundersökningsledare har ansvaret för hela förundersökningen torde även vara mer effektivt och rättssäkert samt vara bättre ur uppföljningssynpunkt. Det är Polismyndigheten som har tillgång till anmälningar om stöld i sina system och har på det sättet en möjlighet att härleda godset. Tullverket har inte tillgång till dessa system. Att kunna göra slagningar i polisiära system torde vara en faktor som är av vikt för att avgöra om den aktuella egendomen skäligen kan antas vara frånhänt annan genom brott. Utan denna tillgång riskerar Tullverkets personal att fatta beslut eller vidta tvångsmedel utan att ha tillgång till samma underlag som Polismyndigheten. Tullverkets bedömning är att en sådan lösning är mer samhälls-ekonomiskt effektiv.

Utredningen har lyft att underrättelseinformation som Tullverket har behov av att få från Polismyndigheten riskerar att falla utanför vad som är tillåten personuppgiftsbehandling för Tullverket om brottet skulle ingå i den indirekta brottsbekämpningen. Tullverket anser att regleringen av Tullverkets uppdrag i denna del i Tullverkets instruktion eller i tullbefogenhetslagen tillsammans med utredningens förslag om att Tullverkets befogenheter att vidta åtgärder framgår av lag (se 8 § lagen [2023:474] om polisiära befogenheter i gränsnära områden) och att uppgiften ska framgå av ett nytt regeringsuppdrag bör vara tillräckligt för att Tullverket ska ha rättslig grund för att behandla denna underrättelseinformation (jfr. 2 kap 1 § brottsdatalagen [2018:1177]). Regleringen torde kunna formuleras så att Tullverkets nya uppdrag tydligt innefattar den behandling av information som behövs i underrättelsesyfte.

Att ingripa mot utförelshäleri innebär en ny arbetsuppgift för Tullverket. För att kunna utföra uppgiften behöver Tullverket få del av underrättelseinformation om utförelshäleri som Polismyndigheten har. Polisen får vidarebehandla uppgifter med stöd av 2 kap. 4 § brottsdatalagen. Det är svårt att se att en sådan vidarebehandling inte skulle vara

nödvändig eller proportionerlig eftersom uppgifterna behövs för att Tullverket ska kunna fullgöra det nya uppdraget. Dessa uppgifter är vidare av avgörande betydelse för ändamålet att upptäcka utförselhäleri och bör därmed uppfylla krav på adekvans och relevans för ändamålet att upptäcka brottslig verksamhet som innefattar utförselhäleri. Behandlingen av underrättelseinformationen är nödvändig. Uppdraget skulle vara författningsreglerat och angivet i ett beslut av regeringen.

I betänkandet nämns att det samarbete som krävs mellan Polismyndigheten och Tullverket kan komma att kräva att ett samarbetsavtal upprättas mellan myndigheterna. Tullverket vill i det sammanhanget påpeka att den lösning som föreslås, nämligen att lägga uppdraget att bekämpa denna brottslighet på två myndigheter, i sig kan leda till utmaningar samt nödvändiggör ett utvecklat och gott fördjupat samarbete mellan myndigheterna. Det nya uppdraget kommer, oavsett om brottet läggs i den indirekta brottsbekämpningen, att ställa krav på Polismyndigheten att ha personal tillgängliga för att ta över det ingripande som Tullverket gjort. Detta innefattar även en skyldighet för Polismyndigheten att antingen genast hämta den beslagtagna egendomen eller ta emot den om Tullverket transporterar den till Polismyndigheten. Detta kommer med största sannolikhet att skapa en utmaning för Polismyndighetens styrning eftersom Tullverkets insatser för att upptäcka utförselhäleri kommer att generera ärenden hos Polismyndighetens utredningsverksamhet utan att myndigheten själv kan reglera balansen mellan insatserna att upptäcka brotten och den utredande verksamheten.

Förtida förstöring av egendom (avsnitt 16.1)

Tullverket är mycket positivt till förslaget att myndigheten ska kunna få förstöra egendom som har omhändertagits enligt lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och energiprodukter (LPK) innan ett lagakraftvunnet beslut om administrativt förverkande. Förslaget kommer att leda till efterfrågade möjligheter för Tullverket att kunna ta beslut om förtida förstöring i de fall värden av den omhändertagna egendomen är förenad med en alltför stor kostnad eller vållar arbetsmiljöproblem för Tullverkets personal.

Utredningen föreslår att nya bestämmelser om framtida förstöring införs i 2 kap. LPK. I avsaknad av införande av motsvarande bestämmelser även i 3 kap. LPK kommer dock möjligheten till förtida förstöring vara begränsad till egendom som omhändertagits enligt 2 kap. LPK, vilket Tullverket inte uppfattat vara avsikten med utredningens förslag.

Ikraftträdande (avsnitt 17.1)

Tullverket är angeläget om att förslagen kan träda i kraft så snart det är möjligt.

Tullverket anser dock att det är orimligt att de förslag som direkt är kopplade till självständigt förverkande träder i kraft samtidigt som den nya förverkandelagstiftningen. Förslaget kräver omfattande förändringar i Tullverkets IT-system, utbildningsinsatser och framtagande av nya styrande och stödjande dokument.

Även övriga förslag innebär många förändringar jämfört med dagens reglering vilket medför behov av utbildningsinsatser för Tullverkets samtliga operativa avdelningar, framtagande

och uppdatering av styrande och stödjande dokument samt förändringar i IT-system. Tullverket anser därför att ett ikraftträdande mitt i sommaren är problematiskt.

Framtagande och genomförande av utbildning är ett omfattande arbete som involverar flera olika kompetenser. Det är troligtvis samma personer som kommer att ta fram utbildning som även behöver omhänderta andra genomförandeåtgärder, såsom framtagande och uppdatering av styrande och stödjande dokument. En del av förslagen kommer kräva förändringar i IT-system, både inom brottsutredning och uppbörd. Ändringar i IT-systemen behöver analyseras, kravställas, utvecklas, testas etc. vilket som regel är ett tidskrävande arbete. Förslaget om utförelse av stöldgods kommer även innebära att det behöver finnas gemensamma arbetsformer och rutiner på plats för Tullverket i förhållande till Polismyndigheten.

Om ikraftträdandet läggs mitt i sommaren skulle det innebära att utbildning behöver vara genomförd innan sommaren, vilket kommer att vara en utmaning. En del tjänstemän kommer därför troligtvis att behöva genomgå utbildning efter ett ikraftträdande vilket inte är önskvärt. Även övriga genomförandeåtgärder är utmanande att få på plats under en semesterperiod. Ett ikraftträdande under hösten skulle ge Tullverket bättre förutsättningar att hinna genomföra utbildning och övriga genomförandeåtgärder.

Tullverket anser med hänsyn till detta att 1 oktober 2025 är en rimlig tid för ikraftträdande.

Konsekvenser (avsnitt 18)

Precis som utredningen påpekar har Tullverket fått utökade anslag de senaste åren. Dessa har främst använts för att förstärka den operativa verksamheten. Betänkandets förslag innebär i vissa delar förändringar av effektiviserande karaktär, men de största förändringarna innebär merarbete. Tullverkets bedömning är att den föreslagna lagstiftningen totalt sett medför en ökad arbetsbelastning för myndigheten, både på kort och lång sikt.

Kostnader som avser förslaget om en ny sanktionsavgift

Den föreslagna regleringen är i stora delar helt ny och kommer att medföra kostnader för Tullverket. Inledningsvis kommer det att krävas utbildningsinsatser och ändringar i IT-stöd, styrande och stödjande dokument samt mallar och blanketter vilket beräknas medföra en kostnad om cirka 1,6 miljoner kronor. Tullverket bedömer att den nya regleringen därutöver kräver ett ökat årligt anslag om cirka 6,2 miljoner kronor, motsvarande sju årsarbetskrafter. Det rör sig om fem årsarbetskrafter för handläggning och två årsarbetskrafter för juridiskt stöd och hantering av överklaganden.

Kostnader som avser förslaget om utförelse av stöldgods

Det framgår av betänkandet att utredningens bedömning om ökat anslag för Tullverket har samband med den ambitionsökning som förslaget för med sig. Tullverket vidhåller de beräkningar av kostnader, både på kort och lång sikt, som framgår av betänkandet. Att Tullverket får utökade anslag i enlighet med beräkningarna är en förutsättning för att Tullverket ska kunna genomföra förslagen utan att annan angelägen verksamhet behöver prioriteras ner. Tullverket vill i detta sammanhang dock betona att även med denna anslagshöjning kommer Tullverkets verksamhet i fråga om åtgärder för att upptäcka utförelse av stöldgods att vara begränsad och risk finns att Tullverket inte kommer att kunna leva upp till de förväntningar som finns på myndigheten att stoppa den gränsöverskridande tillgreppsbrottligheten. Hur stor anslagshöjning som behövs beror därför på hur stor ambition som finns av att begränsa den gränsöverskridande tillgreppsbrottligheten.

Kostnader som avser förslaget om självständigt förverkande

Tullverkets uppfattning är att självständigt förverkande kommer att bli ett nytt viktigt verktyg för att stärka Tullverkets brottsbekämpande uppdrag och bedömer, till skillnad från utredningen, att förslagen på samma sätt som för de andra brottsbekämpande myndigheterna kräver att anslagen höjs.⁴

Tullverket utför i dag många ekonomiska utredningar i förundersökningar gällande organiserad brottlighet. De ekonomiska utredningarna är omfattande och innebär i stort sett en kartläggning av de misstänkta ekonomiska ställning och situation, vilket är en förutsättning för att en domstol ska kunna fatta beslut om förverkande av utbyte från brottslig verksamhet. Förundersökningarna leds i princip alltid av en allmän åklagare, vilken uppdrar till Tullverket att utföra de ekonomiska utredningarna. Att allmän åklagare framöver skulle uppdra åt någon annan myndighet att utreda självständigt förverkande i de fall det är Tullverket som påträffat de ekonomiska tillgångarna förefaller mot denna bakgrund varken effektivt eller naturligt. Tullverkets bedömning är att förslagen inledningsvis kräver fyra nya finansiella utredare. Denna kostnad uppgår till 3,3 miljoner kronor. Därefter kommer kostnaderna sannolikt att öka i takt med att antalet ärenden blir fler. Oaktad kostnad för personal, kommer förslagen även kräva omfattande förändringar i Tullverkets IT-system, eftersom systemet i dag på samma sätt som för vissa andra myndigheter är uppbyggt så att det krävs ett specifikt brott för att kunna koppla information. Tullverkets kostnad för IT-utveckling beräknas till 5 miljoner kronor. Utan ökade medel riskerar denna IT-utveckling inte kunna genomföras.

⁴ Jfr. Lagrådsremiss, En ny förverkandelagstiftning, s. 365.

Ärendets handläggning

I detta ärende har vikarierande generaltulldirektören Johan Norrman beslutat. Föredragande har varit verksjuristerna Charlotta Alsterstad Lindfors och Jesper Norin samt tillförordnade enhetschefen Micaela Nordberg. I den slutliga handläggningen har även vikarierande överdirektören Bodil Taylor och tillförordnade rättschefen Cecilia Riddselius deltagit.

TULLVERKET

Johan Norrman

Kopia till:

Finansdepartementet, S3

Tullverket

- Verksledningsstaben
- Kommunikationsavdelningen
- Kontrollavdelningen
- Tullkriminalavdelningen
- Underrättelseavdelningen
- Uppbördavdelningen
- IT-avdelningen
- Ekonomiavdelningen